

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 08.12.2011, sp. zn. 29 Cdo 1499/2009, ECLI:CZ:NS:2011:29.CDO.1499.2009.1

Číslo: 53/2012

Právní věta: Vztah mezi akciovou společností a členem jejího představenstva není součástí podniku akciové společnosti a nepřechází převodem podniku na jeho nabyvatele. Součástí podniku proto nejsou ani závazky z tohoto vztahu vzniklé.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 08.12.2011

Spisová značka: 29 Cdo 1499/2009

Číslo rozhodnutí: 53

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Prodej podniku

Předpisy: § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.
§ 477 odst. 1 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se na žalovaných domáhala, aby jí společně a nerozdílně zaplatily 24 007 672 000 Kč s úrokem 17 % ročně z částky 19 187 452 504 od 23. 6. 2000 do zaplacení z titulu náhrady škody spočívající v tom, že z majetku I. banky, a. s. (dále jen „banka“), bylo protiprávně vyvedeno 84,73 % akcií společnosti PP, a. s. (dále též jen „akcie“), za které nebylo nikdy poskytnuto odpovídající protiplnění. Dovozuje, že žalované za účasti fyzických osob působících v orgánech banky dosáhly toho, že akcie byly za nepřiměřeně nízkou cenu převedeny na společnost ČP, a. s., která za ně zaplatila 7 147 214 800 Kč, když cena v té době byla podle znaleckých posudků podstatně vyšší. Tento převod byl v rozporu s ustanoveními § 18 a § 19a zákona č. 21/1992 Sb., o bankách (dále jen „zákon o bankách“) a s ustanoveními § 194 odst. 5, § 196a a § 567 odst. 1 obch. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2000. Cena 4400 Kč za akcii sice byla vyšší než cena na veřejných trzích, nicméně tam bylo možné získat nejvýše 15,27 % akcií, ze kterých však byly tři čtvrtiny převoditelné jen se souhlasem představenstva jejich emitenta, který byl ovládán bankou. Žalobkyně obsáhle dovozuje, že jednání členů orgánů banky, nelze přičítat bance, nýbrž jde o exces, za který odpovídají vedle nich také třetí osoby, v jejichž zájmu bylo jednáno, tedy první a druhá žalovaná. Tento plán byl podle žalobkyně připraven a realizován ještě před tím, než „skupina N.“ vstoupila do banky. Za prodané akcie získala banka postupně různé cenné papíry, které však byly dle žalobkyně vždy bezcenné. V této souvislosti žalované samy anebo prostřednictvím členů orgánů banky porušily ustanovení § 161a, § 161e, § 179 odst. 2, § 194 odst. 5, § 196a odst. 3 a § 567 odst. 2 obch. zák., dále ustanovení § 3 a § 415 obč. zák. a zásady, na kterých stojí obchodní zákoník, a to zásadu reálnosti

základního kapitálu, zásadu loajality akcionářů a zásadu rovného zacházení s akcionáři. Žalobkyně tvrdila, že tyto škody nebyly reparovány Českou republikou, Českou národní bankou anebo Českou konsolidační agenturou.

Žalované namítaly, že všechna ujednání, ke kterým v této souvislosti došlo, považují za platná. Dále uváděly, že banka nebyla vůbec majitelem většiny akcií; ty patřily různým investičním fondům a banka pouze zprostředkovala jejich prodej. Akcie byly prodány za cenu vyšší, než za jakou se obchodovaly na burze, kde jejich cena v rozhodné době činila 3200 Kč. Poukázaly také na to, že předmětem následného prodeje společnosti SAB nebyly jen akcie společnosti PP, a. s., nýbrž i akcie spojených pivovarů PP a R. Celkem 93 směnek získaných za akcie bylo vyměněno za dvě směnky společností L a T a ty následně vyměněny za 300 nehlasovacích akcií fondu TR. Tyto akcie, spolu s dalšími, pak od žalobkyně odkoupila Česká konsolidační agentura za 49,3 miliardy korun českých. Poškozenou tedy může být nejvýše Česká republika a nikoliv žalobkyně. Namítaly také promlčení nároku.

M ě s t s k ý s o u d v P r a z e rozsudkem ze dne 5. 10. 2006 žalobu zamítl (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výroky II až VI).

K odvolání žalobkyně (jež se týkalo jen první a druhé žalované) V r c h n í s o u d v P r a z e rozsudkem ze dne 15. 12. 2008 potvrdil ve vztahu k těmto žalovaným rozsudek soudu prvního stupně jak ve výroku ve věci samé (první výrok), tak ve výroku o nákladech řízení (druhý výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (třetí až pátý výrok).

Odvolací soud konstatoval, že žalobkyně opírá tvrzený nárok v prvé řadě o to, že na základě smlouvy o prodeji podniku ze dne 19. 6. 2000 koupila podnik banky (nyní IPE, a. s.) a s tímto podnikem na ni přešel i žalovaný nárok. Odvolací soud považoval v této souvislosti za nepochybné, že k prodeji podniku došlo. Otázkou, kterou si zatím v této věci nikdo nepoložil, však dle odvolacího soudu je, zda mohl předmětný nárok na žalobkyni v souvislosti s prodejem podniku přejít.

Odvolací soud dovodil, že „podnikatel a podnik nejsou jedno a totéž“. Vycházejí z definice podniku v § 5 obch. zák., uzavřel, že prodá-li podnikatel znehodnocený podnik, prodává jej ve stavu, v jakém se nachází, čemuž bude odpovídat i výše ceny. Dojde-li ke znehodnocení podniku zaviněním třetích osob, mohl by podnikatel vymáhat náhradu škody vzniklé „na podniku“ na škůdcích. Nešlo by ale o „škodu podniku“, ale o škodu „na podniku“, a pokud by se podnikatel rozhodl podnik prodat, opět by jej prodával ve stavu, v jakém je, a nároky na náhradu škody by mu zůstaly. S prodáváním podnikem sice přecházejí zcela běžně i práva, ovšem jen taková, která slouží podnikateli k provozování podniku anebo k němu mají sloužit. Je-li podnikatelem kapitálová obchodní společnost, jednájí jejím jménem její jednatele nebo členové jejího představenstva, kteří mohou její podnik znehodnotit. Proti těmto osobám pak má společnost právo na náhradu škody. Podílely-li se na vzniku takové škody jiné osoby, nelze vyloučit ani společenství škůdců. Nicméně pořád platí, že škoda vzniklá „na podniku“ je škodou obchodní společnosti a není součástí podniku. Tento rozdíl není patrný, dokud podnik zůstane v majetku obchodní společnosti. Jakmile však dojde k prodeji podniku, pak je významné uzavřít, zda jde o pohledávky, které jsou součástí podniku, anebo jde o nároky společnosti, kde podnik byl pouze objektem, poškozenou věcí.

V projednávané věci je porušení povinností spatřováno předně v tom, že členové představenstva banky porušovali své povinnosti „funkcionářů“ banky tím, že nepostupovali při výkonu své funkce s péčí řádného hospodáře a rovněž prozrazovali důvěrné informace třetím osobám, na čemž se podílely první a druhá žalovaná jako „spoluškůdci“ (§ 194 odst. 5 obch. zák., ve znění platném v rozhodné době). Dále tyto osoby porušovaly zákaz konkurence (§ 196 obch. zák.), a to opět v součinnosti s první a druhou žalovanou. S přihlédnutím k § 66 odst. 2 obch. zák. pak porušovaly i povinnost postupovat při zařizování záležitostí společnosti v souladu s jejími zájmy (§ 567 obch. zák.). Jde vesměs o povinnosti, které samostatně mohou porušit jen funkcionáři společnosti. Třetí osoby se mohou na vzniku škody touto činností jen podílet. Sama třetí osoba nemůže tyto povinnosti porušit. Všechna uvedená ustanovení již svým systematickým zařazením jasně ukazují na to, že jde o vztahy společenstevní, a také pokud uvedená ustanovení hovoří o nárocích vzešlých z těchto porušení, jednoznačně jde vždy o nároky společnosti. Že se škody z těchto porušení projeví prakticky vždy jako

škody na podniku, bylo vyloženo výše. Stejně tak ovšem platí, že jde o škody „na podniku“, ale nikoliv škody tohoto podniku, škody k podniku patřící. Jde o nároky společnosti proti jejím funkcionářům a případným jejich spoluškůdcům. Ustanovení § 18 a § 19a zákona o bankách pak nejsou ničím jiným, než konkretizací výše uvedených ustanovení pro akciové společnosti zabývající se podnikáním v oboru bankovníctví.

Další porušení jsou spatřována v tom, že se žalované za pomoci stejných osob podílely na neoprávněném vybírání vkladů akcionářem, což zakazuje § 179 odst. 2 obch. zák., že porušovaly zákaz nabývání vlastních akcií za jiných, než zákonem stanovených podmínek, a konečně v tom, že bance bylo zaplaceno jejími vlastními akciemi (§ 161a obch. zák.). Dále tyto osoby nepřipustně poskytovaly, případně získávaly prostředky banky na uvedené aktivity (§ 161e obch. zák.). Dotčené fyzické osoby také v této souvislosti měly porušovat uvedené povinnosti, a to opět v součinnosti s první a druhou žalovanou. Tyto vztahy však jsou tím spíše výlučným vztahem společnosti a akcionářů. Je samozřejmé, že pokud akcionář vyvádí ze společnosti svůj vklad (nerozhoduje, zda tak činí právem nebo nikoliv), děje se tak vždy k tíži podniku. Vyvádí-li jej neoprávněně, lze hovořit o poškozování podniku. Znovu ale jde o škodu „na podniku“ a ne o „škodu podniku“; poškozovým je vždy společnost.

V obou případech samozřejmě jsou finálně poškozováni akcionáři společnosti. Ti však sami tyto nároky uplatňovat nemohou; děje se tak vždy prostřednictvím společnosti, která jediné k tomu má legitimaci. Na věci by tedy nic neměnilo, kdyby žalobkyně byla sama akcionářem IP banky, a. s. (nyní IPE., a. s.), ani, kdyby byla jediným akcionářem. Stejně by legitimaci k uplatňování těchto práv neměla, tu by měla jen společnost. Nic neukazuje jasněji na to, že jde o vztahy společenstevní, než právě poukaz na zásady, na kterých spočívá úprava obchodního zákoníku, když jsou uváděny typické zásady vzájemných vztahů akcionářů a vztahů akcionářů ke společnosti jako je zásada loajality akcionáře ke společnosti nebo zásada rovného zacházení s akcionáři.

Lze tedy shrnout - pokračoval odvolací soud - že nároky na náhradu škody ze žalobkyní tvrzených porušení povinností nemohly být součástí podniku, který získala, a žalobkyně tak nemůže mít ani legitimaci k jejich vymáhání. Podnik je takto stavěn nad společnost. Ani poukaz na obecná ustanovení občanského zákoníku, zejména na prevenční povinnost podle § 415 obč. zák., na tom nic nemění. I tato prevence by se musela vztahovat na poměry stejných osob a jejich ochranu. Aby tomu bylo jinak, muselo by jít o splnutí nebo sloučení žalobkyně s bankou. Existuje-li však banka nadále, byť pod jinou obchodní firmou, nemohly jen koupí podniku banky tvrzené nároky přejít na žalobkyni. Samotná škoda je v projednávané věci spatřována jednak v rozdílu mezi cenou, za kterou banka akcie prodala, a cenou, kterou žalobkyně považuje za cenu tržní. Dále je spatřována v tom, že si osmá žalovaná opatřila peněžní prostředky i na nedostatečnou úhradu akcií tím, že si půjčila peníze od Bankovního holdingu, a. s., a šestá a sedmá žalovaná získaly potřebné zdroje pro úvěr prodejem 93 směnek, přičemž tyto směnky byly nelikvidní s ohledem na to, jak mohly být uhrazeny „nepeněžně“, což v souhrnu podle žalobkyně znamená, že akcie byly převedeny bez jakékoliv protihodnoty. Bylo-li by tomu tak, potom by šlo právě o ony škody „na podniku“, jež vznikly před tím, než byl podnik převeden na žalobkyni, a tedy na žalobkyni přejít nemohly. Za zcela nepochybné to odvolací soud považoval v případě tvrzeného cenového rozdílu. Jen z důvodu, že soud prvního stupně věnoval otázce ceny značnou pozornost, považoval odvolací soud za potřebné několik úvah k tomuto problému připojit. V případě zmíněných směnek stojí na stejném závěru. Nicméně z opatrnosti posoudil i otázku, nakolik může být žalobkyně finálně skutečně poškozována.

Za obecně známou skutečnost považoval odvolací soud, že v rozhodné době mnohé kurzy vykazované na Burze cenných papírů Praha, a. s. nebo v RM-Systému, a. s. neodpovídaly ve všech případech reálným cenám příslušných cenných papírů, a to jak pro nedostatečnou hloubku a transparentnost obchodování, tak také proto, že docházelo k cíleným manipulacím s kurzy. Ani v rozhodné době však neplatilo, že tím byly dotčeny všechny kurzy, ba neplatilo to ani o většině kurzů. Konečně, ani u jednotlivých titulů nešlo zdaleka o trvalý stav. Hypotetická možnost, že bylo s kurzem akcií manipulováno, tedy neznamena, že se tak skutečně stalo. Z dokazování nic takového nevyplývalo a bylo tedy na žalobkyni to prokázat. Přitom bylo nutno uvážít, že akcie byly titulem, který nebyl

zdaleka stranou pozornosti investorů, a nereálně nízké kurzy by musely vést nezbytně dříve nebo později ke zvýšené poptávce po nich. Zatímco většina emitentů na veřejných trzích obchodovaných akcií zažívala větší nebo menší obtíže v hospodaření (většina kurzů byla někdy hodně hluboko pod nominální hodnotou), Plzeňský Prazdroj, a. s. patřil ke společnostem ekonomicky stabilizovaným. Již to nasvědčovalo dle mínění odvolacího soudu spíše tomu, že šlo o ceny trhem uznané.

Za pozornost stálo také úzké pásmo, v němž se kurzy pohybovaly. To rovněž ukazovalo na cenu obecně akceptovanou. Bez významu neshledal odvolací soud ani to, že Fond národního majetku České republiky (dále jen „Fond národního majetku“) prodal akcie bance za kurzovou cenu. Šlo sice o prodej v rámci povinného odkupu, ale právo na odkup ještě neznamená povinnost akcionáře akcie prodat. Zejména tento institucionální akcionář by jistě neprodával za cenu, která by se mu jevila jako zcela nedostatečná. Přitom je nutno v tomto případě Fond národního majetku považovat za kvalifikovaného účastníka trhu. Konečně také dosavadní akcionáři byli ochotni své akcie prodat za cenu, která se od kurzu přehnaně nevzdálila. Cena, za kterou prodávali, se jim nutně jevila jako přiměřená. Rovněž prodávající fondy byly kvalifikovanými účastníky trhu, majícími odpovědnost za hospodaření se svěřenými prostředky. Žádné námitky proti ceně neměly. Tedy ji nutně považovaly za zcela odpovídající. Těžko také odvozovat cenu akcií „od ceny akcií, které byly nakonec prodávány, za jaké situace byly prodávány a komu byly prodávány“. Za nepochybné bylo možno považovat pouze to, že kupní cena při prodeji akcií odpovídajících jen menší části základního kapitálu anebo dokonce jen několika kusům akcií bude jistě zákonitě nižší, než prodej balíku akcií, který představoval výraznou majoritu. Přesto však lze uzavřít – pokračoval odvolací soud (aniž by si kladl za úkol přesnou cenu stanovit) – že není očividné, že by cena ve smlouvě o převodu akcií mezi bankou a osmou žalovanou překročila meze, v nichž se mohlo vyjednávání o ceně akcií pohybovat. Úvahy soudu prvního stupně tedy nebyly tak nesmyslné, jak bylo namítáno.

V otázce směnek vyšel odvolací soud z pracovní hypotézy, že v jejich případě šlo o aktiva zcela nebo téměř nelikvidní. Nicméně přesto byly směněny za jiné dvě směnky. Dle mínění odvolacího soudu ani tato aktiva nebyla o nic kvalitnější. Byla vložena do fondu TRITTON za 300 kusů jeho nehlasovacích akcií z celkem 1000 kusů stejných akcií tohoto fondu a z nich následně 900 kusů bylo vloženo do jiných šesti fondů. Nebyly-li by kvalitní směnky LEVITANU a TORKMAINU, nebyly by jistě nijak zvláště hodnotné ani akcie za ně získané. Nicméně došlo k tomu, že s výjimkou tří kusů akcií TRITTONU, jež si ponechala žalobkyně, byly všechny ostatní odkoupeny Českou konsolidační agenturou na základě rámcové smlouvy ze dne 31. července 2003 (dále jen „rámcová smlouva“). Ta navazovala na Smlouvu a státní záruku uzavřenou mezi žalobkyní a Českou republikou dne 19. června 2000. Rámcová smlouva se k ní dokonce výslovně hlásila. To však nic neměnilo na tom, že předmětem této smlouvy bylo odkoupení uvedených nehlasovacích akcií a že částka 49,3 miliardy korun byla podle obsahu smlouvy odměnou za ně. Odvolací soud shledal zcela logickou úvahu soudu prvního stupně, že zhruba 30 % z této částky (šlo by řádově o necelých 15 miliard korun) muselo odpovídat oněm třem stům nehlasovacích akcií směněných za směnky LEVITANU a TORKMAINU, jež byly před tím směněny na oněch původních 93 směnek. To je závěr, který se z toho, co vyšlo při dokazování najevo, zcela rozumně podává. Žalobkyně mohla prokázat, že uvedená částka je platbou za něco jiného, byla k tomu soudem prvního stupně výslovně vyzvána, ale nic jiného nepřinesla. Závěr, že jde o nějakou paušální, nespécifickou a s uvedenými akciemi nesouvisející úhradu, tak zůstal jen nedokázaným tvrzením žalobkyně. Odvolací soud měl naopak za zcela logické, že postupnou směnou jednotlivých aktiv dostala nakonec žalobkyně zcela likvidní peněžité plnění, a to v částce přesahující částku za původních 93 směnek zaplacenou. Nešlo samozřejmě o žádné plnění za jiného. Na této úvaze nestál ani rozsudek soudu prvního stupně. K tomu jistě plnění České konsolidační agentury ani nesměřovalo. Jde právě jen o postupné směňování hodnot, které skončilo tak, že žalobkyně nakonec obdržela plnění, jehož kvalita je nezpochybnitelná. Tedy i kdyby snad byly bývaly zmíněné 93 směnky neměly hodnotu, za kterou byly nakoupeny, nakonec se je podařilo zmíněnými kroky směnit za více než dostatečnou peněžní částku. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázala na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), co do důvodů na ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a

b) o. s. ř.

Otázky zásadního právního významu dovolatelka formuluje následovně:

a) Je správný názor soudu, že pohledávka na náhradu škody vzniklé na podniku obchodní společnosti nepřechází na nabyvatele podniku ve smyslu ustanovení § 477 odst. 1 obch. zák.?

b) Je správný názor soudu, že pokud poškozený získá v souvislosti s převodem majetku, který byl předmětem poškození, následně od třetí osoby hodnotu nesouvisející se škodou, pak tato hodnota má vliv na výši, nebo dokonce vznik škody?

Tvrdí, že tyto otázky, které jsou významné pro hospodářský život a právní jistotu účastníků obchodněprávních vztahů, mají judikatorní přesah a odvolací soud je vyřešil v rozporu s hmotným právem.

Dovolatelka podrobuje kritice názor odvolacího soudu, dle něhož nárok na náhradu škody uplatněný žalobkyní nebyl součástí podniku banky, a proto na ni tento nárok nepřešel spolu s jejím podnikem, který koupila. Namítá, že odvolací soud potvrdil chybný právní názor soudu prvního stupně, že v souvislosti s transakcemi připravenými první a druhou žalovanou v roce 1998 a realizovanými až do roku 2000, prostřednictvím kterých banka prakticky vyměnila 84,73 % akcií za určité bezcenné papíry, dovolatelce žádná škoda nevznikla, neboť v roce 2003 (tj. pět let po vzniku těchto transakcí) Česká konsolidační agentura zaplatila dovolatelce za tyto bezcenné papíry více, než kolik činila jejich pořizovací cena (a také výrazně více, než byla jejich tržní cena). Dle mínění dovolatelky tak odvolací soud chybně vyložil ustanovení § 373 a násl. obch. zák., případně ustanovení § 420 a násl. obč. zák., tak, že škoda „nevznikne“, když několik let po škodném jednání třetí osoba odstraní následky škodného jednání, aniž by byly splněny podmínky zániku závazku plněním třetí osoby ve smyslu ustanovení § 454 obč. zák.

Dovolatelka argumentuje ustanovením § 477 odst. 1 obch. zák., dle něhož na kupujícího podniku přecházejí práva a závazky, na které se prodej vztahuje. Zdůrazňuje, že veškerá dosavadní odborná literatura i judikatura stojí na závěru, že smlouvou o prodeji podniku přecházejí na kupujícího všechna práva a závazky prodávajícího související s podnikem, včetně těch, které nejsou evidovány v účetnictví. Dle konstantní judikatury Nejvyššího soudu vedou pokusy zúžit rozsah práv a závazků předešlých na nabyvatele podniku k neplatnosti smlouvy o prodeji podniku, což dovolatelka podporuje, mimo jiné, odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 1994, sp. zn. [Odo 34/93](#), ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. [25 Cdo 296/2006](#) (jde o rozsudek uveřejněný pod číslem 39/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 39/2008“), a ze dne 26. 8. 2003, sp. zn. [32 Odo 523/2003](#).

V souvislosti s podnikáním jakéhokoliv podnikatele, včetně banky, může podle dovolatelky dojít a také dochází k porušování různých právních povinností osobami stojícími mimo podnik. Jediným kritériem přechodu práv a závazků k náhradě škody na nabyvatele podniku (žalobkyni) je jejich souvislost s podnikáním prodávající (banky). Doba jejich vzniku takovým kritériem není (§ 477 odst. 1 obch. zák.). Není přitom rozhodující, zda banka tato práva a závazky vedla v účetní evidenci, nebo nikoliv, ani zda žalobkyně o těchto právech a závazcích v době nabytí podniku banky věděla či nikoliv.

Dále pak dovolatelka obsáhle argumentuje ve prospěch svého tvrzení, že nárok na náhradu škody na ni přešel spolu s podnikem banky. Dovojuje, že banka byla obchodníkem s cennými papíry, a proto transakce s akciemi a také související transakce s dalšími cennými papíry (93 směnek tzv. prodejců Českého piva, směnky společností **TORKMAIN** a **LEVITAN** i nehlasovací akcie fondu **TRITON** a dalších tzv. **Kajmanských fondů**) nepochybně spadaly do předmětu jejího podnikání. Nárok na náhradu škody vůči žalovaným, který vznikl v souvislosti s uvedenými transakcemi, tak evidentně souvisí s podnikáním banky. Bez existence podniku banky, ke kterému v určitou dobu náleželo i 84,73 % akcií společnosti **Plzeňský Prazdroj, a. s.**, by žalované nikdy neorganizovaly transakci s těmito akciemi a ani související transakce a žádná škoda by nevznikla. K ničemu jinému než k podniku banky tento nárok vztáhnout nelze. Proto tento nárok přešel na dovolatelku spolu s podnikem banky.

Dovolatelka podrobuje kritice rovněž závěr odvolacího soudu, dle něhož právo na náhradu škody, které vzniklo před prodejem podniku, nepřechází na jeho nabyvatele, protože prodejní cena podniku

se sníží o výši škody, která vznikla prodávajícímu před prodejem jeho podniku, přičemž v době prodeje podniku kupující i prodávající znají hodnotu podniku včetně výše případných škod existujících v době prodeje podniku. I kdyby (hypoteticky) kupní cena podniku byla stanovena jako souhrn cen každého jednotlivého aktiva podniku zohledňující jejich případné poškození, pak z definice podniku plyne, že součástí podniku jsou také pohledávky na náhradu škody, které vznikly podnikateli v souvislosti s podnikáním, a pokud jsou tyto pohledávky v době prodeje známy, tak se k nim přihlíží při stanovení ceny podniku. Pokud tato škoda není známa stranám, tak z povahy věci plyne, že o tuto škodu kupní cena nemůže být ani snížena. Prodejní cena podniku se proto zásadně nesnižuje o škodu, která vznikla prodávajícímu před prodejem podniku. I v případě, že účastníci smlouvy o prodeji podniku vědí o takové škodě, nemá to zásadně vliv na prodejní cenu podniku, protože škoda je kompenzována příslušnou pohledávkou na náhradu škody. Pokud s podnikem přejde na jeho nabyvatele také pohledávka na náhradu škody, případná nevědomost účastníků v době prodeje podniku o existenci škody nezpůsobí žádné praktické problémy, protože škoda (ať již ve formě skutečné škody nebo ušlého zisku) je kompenzována pohledávkou na náhradu této škody.

Dovolatelka dále tvrdí, že práva a povinnosti plynoucí ze vztahů mezi obchodní společností a jejími akcionáři a členy statutárního orgánu jsou součástí podniku takové společnosti a přechází na nabyvatele podniku. Tento závěr podle ní vyplývá i z judikatury. Městský soud v Praze v rozhodnutí ze dne 13. 6. 2002, sp. zn. 53 Cm 36/2001 dospěl k závěru, že žalobkyně je pasivně legitimována ve sporu se členem představenstva banky, jehož účast v tomto orgánu skončila před prodejem podniku banky, o zaplacení odměny člena představenstva. Toto rozhodnutí bylo dle dovolatelky potvrzeno odvolacím soudem a obstálo také před Nejvyšším soudem (viz usnesení ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. [29 Odo 828/2003](#)). Opačný názor, vyjádřený v napadeném rozsudku, je vybočením z této judikatury. V projednávané věci nejsou žalovaní členové představenstva banky ani její akcionáři, i když žalované odpovídají žalobkyni za prodej akcií osmé žalované za nízkou cenu, která navíc byla fakticky zaplacená bezcennými cennými papíry společně a nerozdílně s bývalými členy představenstva. Odvolací soud také vůbec nezdůvodnil, proč odmítl argument dovolatelky, že žalovaní svou činností, tj. naváděním k provedení transakce s akciemi společnosti Plzeňský Prazdroj, a. s., a souvisejících transakcí, organizováním jejich provedení a pomocí při jejich provádění, porušili příkaz nejednat v rozporu s dobrými mravy (§ 3 obč. zák.) a příkaz počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na majetku (§ 415 obč. zák.). Porušení ustanovení § 3 a § 415 obč. zák. ze strany žalovaných evidentně není porušením žádného specifického vztahu mezi bankou, jejími akcionáři a/nebo členy statutárního orgánu, a proto i z tohoto pohledu shledává dovolatelka názor odvolacího soudu nesprávným.

K dalšímu tvrzenému nesprávnému právnímu závěru, dle něhož obdržení plnění od třetí osoby má vliv na výši škody, dovolatelka namítá, že od února 1998 byl majetek banky/žalobkyně v důsledku protiprávního jednání žalovaných (zorganizování a realizace transakce s akciemi společnosti Plzeňský Prazdroj, a. s., a souvisejících transakcí) nižší o 84,73 % akcií Prazdroje. Škoda na majetku banky/žalobkyně ve výši tržní ceny 84,73 % akcií společnosti Plzeňský Prazdroj, a. s., tak vznikla již v únoru 1998. Tento závěr podporují i četná rozhodnutí českých soudů v trestních věcech, zejména rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2004, sp. zn. [8 Tdo 51/2004](#), které „potvrdil“ Ústavní soud rozhodnutím ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. [III. ÚS 509/04](#).

Odvolací soud však, aniž by učinil jakýkoliv závěr k výše uvedeným skutečnostem, spojil otázku vzniku škody s nesouvisejícím plněním, které dovolatelka obdržela od třetích osob (včetně České republiky a České konsolidační agentury) v souvislosti se záchranou podniku banky v červenci 2003 (tj. pět let po realizaci uvedených transakcí). Tím dospěl dle názoru dovolatelky ke zcela absurdnímu závěru, že bance/žalobkyni škoda „nevznikla“, protože pět let po zorganizování a realizaci transakce s akciemi a souvisejících transakcí (tj. pět let po vzniku škody), ... „dostala nakonec žalobkyně zcela likvidní peněžité plnění, a to v částce přesahující částku za původních 93 směnek zaplacenou“.

Aby se však mohl uplatnit tento nesprávný právní závěr, že škoda nevznikla, musely by být splněny obecné podmínky pro zánik povinnosti žalovaných plněním jiné osoby podle ustanovení § 454 obč. zák. Avšak odvolací soud v odůvodnění rozsudku výslovně potvrdil, že plnění od České konsolidační agentury nemůže být kvalifikováno jako plnění za jiného (ve smyslu ustanovení § 454 obč. zák.),

takže se ani tento způsob zániku závazku nemohl uplatnit. Dovolatelka zdůrazňuje, že jakékoli následné dispozice poškozeného s majetkem dotčeným protiprávním jednáním škůdců (v projednávané věci převod části cenných papírů na Českou konsolidační agenturu v souvislosti s veřejnou podporou) nemají vliv na vznik nebo výši škody, tedy ani na zánik nebo snížení povinnosti škodu nahradit. Tento názor podporuje odvoláním na rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR uveřejněný pod číslem 25/1990 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. [25 Cdo 78/2001](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2003, sp. zn. [25 Cdo 1190/2001](#), a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. [25 Cdo 2169/2005](#).

Vadu řízení dovolatelka spatřuje v porušení zásady dvojinstančnosti řízení a jejího práva na slyšení tím, že jí soud znemožnil vyjádřit se k nesprávnému právnímu názoru, že právo na náhradu škody vzniklé v souvislosti s podnikatelskou činností nepřechází s prodejem podniku, přičemž, kdyby se mohla k uvedenému názoru vyjádřit, odvolací soud by patrně rozhodl jinak.

Další vada řízení spočívá dle dovolatelky v tom, že odvolací soud i soud prvního stupně se nezabývaly dovolatelkou tvrzenými a prokazovanými okolnostmi plnění od České konsolidační agentury, přestože tyto okolnosti měly rozhodující vliv na nesprávný právní závěr soudů obou stupňů ohledně závěru, že nevznikla škoda.

A konečně poslední vadu řízení dovolatelka přisuzuje postupu soudů obou stupňů, neboť ty se nezabývaly žalobkyní tvrzenou a dokazovanou nevýhodností transakce s akciemi pro banku, což také vedlo k nesprávnému závěru obou soudů ohledně vzniku a výše škody.

Proto navrhuje, aby odvolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu, spolu s ním ve vztahu k první a druhé žalovaným i výrok I. rozsudku soudu prvního stupně a výrok II. rozsudku soudu prvního stupně v celém rozsahu zrušil a věc vrátil posledně jmenovanému k dalšímu řízení.

První a druhá žalované ve společném vyjádření k dovolání namítají, že dovolání žalobkyně není přípustné, když mají za to, že dovolatelka jako otázku zásadního právního významu předkládá otázku skutkovou, která nemůže být v dovolacím řízení přezkoumávána. Obsáhle argumentují ve prospěch správnosti napadeného rozhodnutí, přičemž zdůrazňují, že „náhrady škody související s držením směnky se ... lze domáhat až v okamžiku, kdy je postaveno na jisto, že na směnku plněno nebude, tj. nikoliv v okamžiku vystavení směnky.“ Zastávají názor, že se žádná majetková újma ve sféře banky, resp. žalobkyně, v souvislosti s namítanou transakcí s akciemi společnosti Plzeňský Prazdroj, a. s., neprojevila, když po několika směnách cenných papírů obdržela banka, resp. žalobkyně, v roce 2003 více než dostačující protiplnění. Teprve v tento okamžik byla totiž ve smyslu jimi uvedené judikatury vypořádána práva spojená s držením těchto cenných papírů a případná existence škody postavena na jisto. Z toho dovozují, že otázka existence, resp. neexistence, škody jako předpokladu přiznání nároku na náhradu škody byla soudy nižších instancí v předchozím řízení posouzena v souladu s hmotným právem a ustálenou judikaturou odvolacího soudu.

Proto navrhují, aby Nejvyšší soud dovolání jako nepřípustné odmítl, případně zamítl.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Dovolání shledává Nejvyšší soud přípustným podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro řešení otázek v něm otevřených, dovolacím soudem beze zbytku neřešených.

Z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. se podává, že dovolací přezkum je zde předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních, pročez způsobným dovolacím důvodem je ten, jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Jen z pohledu tohoto důvodu, jehož obsahovým vymezením je dovolací soud vázán (§ 242 odst. 3, věta první, o. s. ř.), je pak možné – z povahy věci – posuzovat, zda dovoláním napadené rozhodnutí je zásadně významné. Naopak zde nelze účinně uplatnit námitky proti skutkovým zjištěním způsobem, který předjímá dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., stejně jako důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., jestliže tvrzené vady procesu získání skutkových zjištění (zejména provádění a hodnocení důkazů) nezahrnují podmínku existence právní otázky zásadního významu (srov. shodně

usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2006, sp. zn. [III. ÚS 10/06](#), uveřejněné v časopisu Soudní judikatura číslo 9, ročník 2006, pod číslem 130).

Odvolací soud založil napadené rozhodnutí na třech právních závěrech. Především uzavřel, že právo na náhradu škody vzniklé akciové společnosti nepřechází prodejem podniku na jeho nabyvatele, protože toto právo není součástí podniku. S podnikem podle odvolacího soudu nepřecházejí ani pohledávky ze vztahů mezi společností a členy jejích orgánů či akcionáři. Dále pak dospěl k závěru, že cena, za kterou banka akcie prodala, nepřekročila meze, v nichž se mohlo vyjednávání o ceně akcií pohybovat. A konečně dospěl k závěru, že bance nevznikla transakcí s akciemi škoda.

Ustanovení § 477 odst. 1 a 2 obch. zák. určují, že při prodeji podniku přecházejí na kupujícího všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje. Přechod pohledávek se jinak řídí ustanovením o postoupení pohledávek.

Podle ustanovení § 5 obch. zák., v rozhodném znění, se podnikem pro účely tohoto zákona rozumí soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit.

Není pochyb o tom, že pohledávka z odpovědnosti za škodu způsobenou podnikateli při podnikatelské činnosti podnikateli patří. Je tedy třeba se zabývat tím, zda taková pohledávka slouží nebo vzhledem ke své povaze má sloužit k provozování podniku a zda je tedy jeho součástí.

V projednávané věci měla vzniknout škoda v souvislosti s prodejem cenných papírů – akcií. Součástí předmětu podnikání banky bylo i obchodování s cennými papíry. Shromáždila-li banka v rámci tohoto předmětu podnikání akcie a následně je prodala, šlo nepochybně o transakci, kterou provedla v rámci provozování podniku.

Tvrzená škoda měla bance vzniknout tím, že členové jejího představenstva v součinnosti se žalovanými vyvedli sérii na sebe navazujících transakcí z majetku banky akcie za cenu, která nebyla přiměřená jejich hodnotě, přičemž tuto cenu zaplatili směnkami, které byly dle tvrzení dovolatelky „bezcné“.

Nejvyšší soud se proto nejdříve zabýval tím, zda právo na náhradu škody, kterou způsobí členové představenstva akciové společnosti porušením svých povinností při správě jejího majetku, tj. porušením povinnosti vykonávat svou působnost s náležitou péčí (dnes s péčí řádného hospodáře), je součástí podniku akciové společnosti a přechází prodejem tohoto podniku na jeho nabyvatele, a dospěl k závěru, že tomu tak není.

Podle ustanovení § 194 odst. 5 obch. zák., jsou členové představenstva povinni vykonávat svou působnost s náležitou péčí a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích a skutečnostech, jejichž prozrazení třetím osobám by mohlo společnosti způsobit škodu. Ti členové představenstva, kteří způsobili společnosti porušením právních povinností při výkonu působnosti představenstva škodu, odpovídají za tuto škodu společně a nerozdílně. Z uvedeného plyne, že odpovědnost členů představenstva vyplývá z jejich vztahu ke společnosti založeného jejich zvolením do funkce. Vztah mezi akciovou společností a členem jejího představenstva je tedy vztahem, který není součástí podniku (na rozdíl od vztahu mezi akciovou společností a jejími zaměstnanci), a nepřechází převodem podniku na jeho nabyvatele. Tento závěr lze učinit především z toho, že zatímco ohledně zaměstnanců ustanovení § 480 obch. zák. výslovně určuje, že práva a povinnosti vyplývající z pracovněprávních vztahů k zaměstnancům podniku přecházejí z prodávajícího na kupujícího, ohledně členů orgánů společnosti žádné obdobné ustanovení neobsahuje.

Ke stejnému závěru však lze dospět i logickým a teleologickým výkladem ustanovení § 5 a § 476 a násl. obch. zák. Účelem smlouvy o prodeji podniku (což plyne i z důvodové zprávy k obchodnímu zákoníku) je, aby její nabyvatel mohl bez přerušování pokračovat v jeho provozování. K tomu je nepochybně potřebné, aby s podnikem přešli – mimo jiné – i zaměstnanci podnikatele, který svůj podnik prodává. Aby s podnikem „přešli“ na nabyvatele podniku i jeho orgány (jejich členové), však není nejen potřebné, ale ani právně možné, když nabyvatelem prodávajícího podniku nemusí být obchodní společnost, popřípadě obchodní společnost téhož typu, jako prodávající, a i kdyby jím byla, má své vlastní orgány, jejichž strukturu nelze prodejem podniku zdvojit. Stejný závěr lze dovodit i ze

vztahu mezi představenstvem a akciovou společností. Představenstvo je jedním z orgánů společnosti, je navázáno, stejně jako ostatní orgány, na společnost, a nikoli na její podnik, je voleno jinými orgány společnosti a jim se také ze své činnosti odpovídá. Nedává proto ani z tohoto důvodu logický smysl, aby prodejem podniku přecházely na nabyvatele i vztahy vzniklé (volbou) mezi společností a jejím představenstvem a závazky z tohoto vztahu vzniklé, nehledě ani na to, že prodávala-li by společnost jen část podniku, nebylo by možné rozhodnout, kteří členové představenstva s převáděnou částí podniku přecházejí, když - na rozdíl od zaměstnanců - nejsou vázáni na žádnou z částí podniku.

Z uvedeného plyne, že závazky ze vztahu mezi obchodní společností a jejím orgánem či členem jejího orgánu nejsou a nemohou být součástí podniku.

Podle ustanovení § 383 obch. zák. platí, že je-li k náhradě škody zavázáno několik osob, jsou tyto osoby povinny škodu nahradit společně a nerozdílně a mezi sebou se vypořádají podle rozsahu své odpovědnosti. Protože žalované měly dle tvrzení dovolatelky způsobit škodu v součinnosti se členy představenstva banky, kteří měli uskutečňovat právní úkony potřebné k nabytí a převodům akcií a poskytovat žalovaným informace potřebné k přípravě uvedených transakcí, lze uzavřít, že vznikla-li z uvedeného jednání bance škoda, podílely se na jejím vzniku všechny osoby, které uvedená jednání připravovaly či prováděly, a uplatní se tak ustanovení § 383 obch. zák. Na základě toho nelze než uzavřít, že i (případná) solidární odpovědnost žalovaných za škodu způsobenou bance v součinnosti s členy jejího představenstva je odpovědností vůči bance, která nepřechází na nabyvatele jejího podniku.

Vzhledem ke shora uvedenému se již Nejvyšší soud nezabýval námitkou dovolatelky, týkající se porušení povinnosti podle § 415 obč. zák.

K tomu Nejvyšší soud dodává, že dovolatelka se mýlí, poukazuje-li na to, že v usnesení sp. zn. [29 Odo 828/2003](#), Nejvyšší soud akceptoval závěr soudu prvního stupně, že žalobkyně je pasivně legitimována ve sporu se členem představenstva banky, jehož účast v tomto orgánu skončila před prodejem podniku banky, o zaplacení odměny. V uvedené věci Nejvyšší soud dovolání odmítal, a otázku, která ze dvou žalovaných (Československá obchodní banka, a. s. a IP banka, a. s.) je ve věci pasivně legitimována neřešil, a ani řešit nemohl, když nebyla dovolatelem označena jako otázka zásadního právního významu. Případný není ani odkaz na R 39/2008, neboť toto rozhodnutí se netýká náhrady škody způsobené obchodní společností jejím statutárním orgánem.

Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 8. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1374/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1998, pod číslem 17, dovedil, že založil-li odvolací soud závěr o nedůvodnosti uplatněného nároku současně na dvou na sobě nezávislých důvodech, pak sama okolnost, že jeden z nich neobstojí, nemůže mít na správnost tohoto závěru vliv, jestliže obstojí důvod druhý. To platí i tehdy, nemohl-li být druhý důvod podroben dovolacímu přezkumu proto, že nebyl dovoláním dotčen. V takovém případě není ani zapotřebí se správností důvodu, jenž naopak dovoláním napaden byl, zabývat, neboť na celkový závěr odvolacího soudu o nedůvodnosti uplatněného nároku to nemůže mít vliv. K uvedeným právním závěrům se pak Nejvyšší soud přihlásil, byť pro účely založení přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., rovněž v usnesení uveřejněném pod číslem 48/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, přičemž nemá důvodu na nich nic měnit ani v projednávané věci.

K dovolatelkou tvrzeným vadám spočívajícím v tom, že se soudy obou stupňů nezabývaly dovolatelkou tvrzenými a prokazovanými okolnostmi plnění od České konsolidační agentury, přestože tyto okolnosti měly rozhodující vliv na jejich nesprávný právní závěr, že nevznikla škoda, a nezabývaly se ani žalobkyní tvrzenou a dokazovanou nevýhodností transakce s akciemi pro banku, což také vedlo k nesprávnému závěru ohledně vzniku a výše škody, dovolací soud uzavírá, že není-li tvrzená škoda součástí podniku, nemohly mít tvrzené vady řízení vliv na závěr, pro který dovolací soud dovolání zamítl.

K dovolatelkou tvrzenému porušení zásady dvojinstančnosti řízení a jejího práva na slyšení tím, že jí soud znemožnil vyjádřit se k nesprávnému právnímu názoru, že právo na náhradu škody, jejíž úhrady se domáhá, nepřechází s prodejem podniku, přičemž, kdyby se mohla k uvedenému názoru vyjádřit, odvolací soud by patrně rozhodl jinak, pak Nejvyšší soud uzavírá, že již v podání ze dne 31. 8. 2004,

adresovaném soudu prvního stupně první a druhá žalovaná mimo jiné namítaly, že na žalobkyni prodejem podniku nemohly přejít „vztahy“, které jsou součástí osobního statutu společnosti, ale že aktivní legitimace svědčí bance. Nic tedy nebránilo tomu, aby žalobkyně ve vztahu k tomuto tvrzení uplatnila argumentaci, ohledně které nepřiléhavě dovozuje, že ji v důsledku postupu odvolacího soudu uplatnit nemohla.

Proto Nejvyšší soud dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, věty první, o. s. ř. zamítl, aniž se zabýval dalšími uplatněnými dovolacími důvody.

O nákladech dovolacího řízení rozhodl dovolací soud podle ustanovení § 243b odst. 5, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř. Podle ustanovení § 3 odst. 1 bodu 6 a § 10 odst. 3 vyhlášky č. 484/2000 Sb. činí odměna advokáta za jeden úkon právní služby 36 233 808 Kč. Advokáti žalovaných učinili v řízení 2 úkony právní služby (vyjádření k dovolání a vyjádření k vyjádření žalobkyně). Šlo však o úkony, ve kterých tentýž text podepsali oba advokáti. Proto Nejvyšší soud pokládal ve smyslu § 142 odst. 1 o. s. ř. u každé žalované za účelně vynaložený náklad odměnu v poloviční výši, tj. ve výši ve výši 18 116 905 Kč. Spolu s režijním paušálem určeným podle ustanovení § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů částkou 300 Kč (přiznaným opět v poloviční výši) náleží každé žalované 18 117 205 Kč. Z této částky pak činí náhrada za 20% daň z přidané hodnoty 3 623 441 Kč. Celkem tak dovolací soud přiznal první i druhé žalované k tíži žalobkyně částku 21 740 646 Kč.

Rozhodné znění občanského soudního řádu, podle kterého Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm (do 30. 6. 2009), se podává z bodu 12., části první, článku II. zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.